

Etinis karjeros planavimas: mokinys su negalia

Kaip karjeros specialistas gali padėti 8 klasės mokiniui svarstyti profesinio mokymo galimybes – pagarbiai, informuotai ir stiprinant savarankiškumą.

SEMINARAS

KARJEROS ETIKA

Pagrindinė dilema

Situacija

8 klasės mokinys turi fizinę negalią, jo pasiekimai žemesni nei patenkinamo lygio. Mama labai rūpinasi, tačiau galimai riboja savarankiškumą.

Kylantis klausimas

Ar etiška siūlyti profesinio mokymo centro kryptį? Kaip tai daryti taip, informuotas ir mokinio savarankiškumą stiprinantis procesas?

Pirminė etinė pozicija

, kaip į vienintelį kelią, bet supažindinti su
juo kaip viena iš kelių alternatyvų.

Kada tai etiška?

Kartu su mokiniu

Ne tik su mama – mokinys turi dalyvauti pokalbyje.

Remiantis interesais

Sprendimas grindžiamas mokinio stiprybėmis ir realiais poreikiais, ne negalia.

Svarstomos alternatyvos

Profesinis mokymas – viena iš galimybių, ne vienintelis kelias.

Specialistų komanda

Įtraukiami pedagoginės psichologinės ir švietimo pagalbos specialistai.

 Fizinė negalia savaime nėra pagrindas siūlyti profesinio mokymo centrą. Svarbu įvertinti prieinamumą, pagalbos priemones ir būsimų profesijų reikalavimus.

Ko dar nežinome?

Prieš priimant sprendimą, trūksta svarbios informacijos. Štai pagrindiniai klausimai:

01

Žemų pasiekimų pobūdis

Ar tai mokymosi sunkumai, motyvacijos problema, praleistos pamokos, emociniai sunkumai ar žemi aplinkos lūkesčiai?

03

Funkciniai apribojimai

Ne diagnozė, o klausimas: ką mokinys gali savarankiškai, kur reikia pagalbos?

02

Ugdymo programa

Ar mokinys mokosi pagal bendrąją, pritaikytą ar individualizuotą programą? Nuo to priklauso profesinio mokymo galimybės.

04

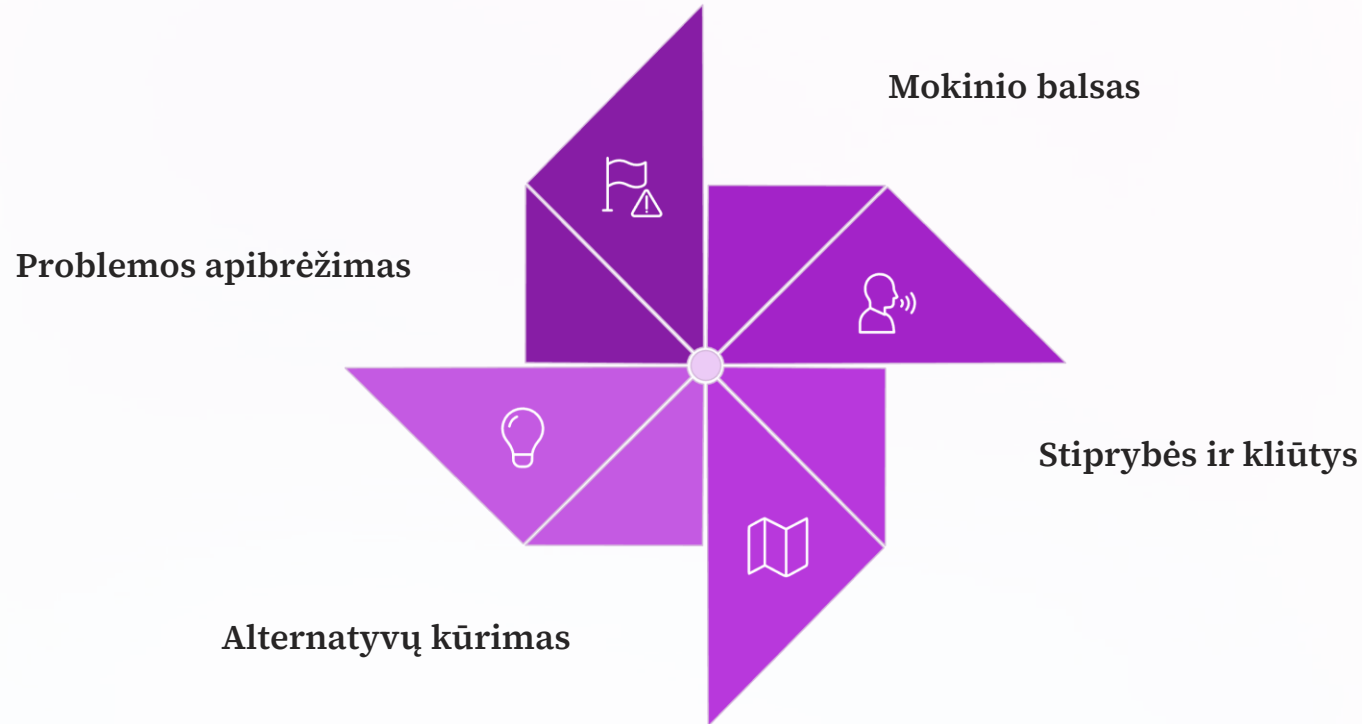

Mokinio interesai ir mamos vaidmuo

Ar mokinys kalbėjo apie profesijas? Ar mama saugo dėl realių rizikų, ar dėl nerimo?

Etinis karjeros sprendimų ratas

Siūlomas analizės modelis, padedantis karjeros specialistui priimti etišką ir informuotą sprendimą.

1 žingsnis: Problemos formulavimas

mokinio interesus, gebėjimus, pagalbos poreikius ir ilgalaikį savarankiškumą?"

Šis etinis posūkis apsaugo nuo stigmatizuojančio sprendimo ir atveria platesnį galimybių lauką.

2 žingsnis: Mokinio balso iškėlimas

Prieš kalbant su mama ar mokykla, būtina kalbėtis su mokiniu jam suprantamu būdu. Tikslas – pasirinkimo kompetenciją.

mą, o pradėti ugdyti

Ką tau patinka veikti?

stipresnis?

praktiškai?

reikia?

Ką norėtum išbandyti?

3 žingsnis: Stiprybių ir kliūčių žemėlapis

Sritis	Ką žinome?	Ko nežinome?	Ką patikrinti?
Akademiniai pasiekimai	Žemesni nei patenkinami	Kodėl? Kokiose srityse?	Mokytojų duomenys
Fizinė negalia	Yra fizinė negalia	Koks funkcinis poveikis?	Prieinamumo poreikiai
Savarankiškumas	Mama labai rūpinasi	Ką mokinys gali pats?	Situacijų stebėjimas
Interesai	Nežinoma	Kas mokiniui rūpi?	Karjeros pokalbis

4 žingsnis: Alternatyvų kūrimas

Profesinio mokymo centras neturi būti vienintelė aptariama alternatyva. Siūlomi bent 3 keliai.

Trys galimi keliai

1

A kelias

Tęsti mokymąsi bendrojo ugdymo mokykloje su stipresne pagalba. Tikslas – baziniai įgūdžiai ir savarankiškumas.

2

B kelias

Tyrinėti profesinio mokymo galimybes be galutinio sprendimo: vizitas, praktinių veiklų diena, pokalbis su specialistais.

3

C kelias

Individualus perėjimo planas 8–10 klasėms: savarankiškumas, baziniai įgūdžiai, savęs atstovavimas, profesinių interesų pažinimas.

5 žingsnis: Etinis patikrinimas

Prieš siūlant profesinį mokymą, karjeros specialistas turėtų sau užduoti šiuos klausimus:

- Ar šią galimybę siūlyčiau ir mokiniui **be fizinės negalios**, turinčiam panašius interesus?
- Ar sprendimas **plečia** mokinio galimybes, ar jas susiaurina?
- Ar mama kalba **už mokinį**, ar padeda jam kalbėti pačiam?
- Ar aptarėme **pagalbos ir pritaikymo** galimybes?
- Ar profesinio mokymo centras nenaudojamas kaip būdas ?

6 žingsnis: Veiksmų planas

Laikas	Veiksmas	Atsakingi
Per 2–3 savaites	Individualus pokalbis su mokiniu apie interesus ir savarankiškumą	Karjeros specialistas
Per mėnesį	Mokytojų ir pagalbos specialistų informacijos surinkimas	Klasės vadovas, spec. pedagogas
Per 1–2 mėn.	Pokalbis su mama, akcentuojant savarankiškumo ugdymą	Karjeros specialistas, klasės vadovas
8 klasės eigoje	Vizitas į profesinio mokymo centrą kaip pažintinė veikla	Karjeros specialistas
8–9 klasėje	Individualus karjeros / perėjimo planas	Mokykla, šeima, mokinys

Kaip kalbėti su mama?

Svarbiausia nekaltinti mamos dėl perdėtos globos – tai dažnai kyla iš nerimo ir noro apsaugoti vaiką.

Formuluotės pokalbiui su mama

norėtume padėti jam po truputį mokytis priimti sprendimus
pačiam. Profesinio mokymo centro galimybę galėtume tyrinėti ne
kaip galutinį sprendimą, o kaip vieną iš pažintinių žingsnių.

padėti jam ir jums pamatyti kelias galimybes ir priimti sprendimą
remiantis ne baime, o informacija.

Kaip kalbėti su mokiniu?

galimybės yra, kas tau būtų įdomu. Kol kas nieko nereikia nuspręsti
– galime tiesiog surinkti informaciją, apsilankyti ir pagalvoti.

Galimi sprendimai

1

PMC kaip viena alternatyva

Pristatyti profesinio mokymo centrą kaip vieną iš kelių – ne kaip

2

Karjeros pažinimas pirmiau

8 klasėje tikslas – pažinti profesijų pasaulį, išbandyti praktines veiklas, stiprinti savarankiškumą ir mokyti kalbėti apie savo poreikius.

3

Individualus perėjimo planas

Ypač tinka SUP turintiems mokiniams. Plane numatomi interesai, stiprybės, pagalbos poreikiai, savarankiškumo tikslai ir šeimos vaidmuo.

4

Darbas su savarankiškumu

Maži žingsniai: mokinys pats užduoda klausimą vizito metu, pats pasako, kas patiko, pats pasirenka profesiją tyrinėjimui.

Savarankiškumo ugdymo žingsniai

Mokinys pats kalba

Susitikime su specialistais mama leidžia mokiniui kalbėti pirmajam.

Mokinys renkasi

Pats pasirenka vieną profesiją, apie kurią nori daugiau sužinoti.

Mokinys klausia

Vizito metu pats užduoda bent vieną klausimą.

Mokinys vertina

Pats pasako, kas vizite patiko ir kas nepatiko.

Trumpa išvada

negalios. Etiška – kartu su mokiniu ir šeima **tyrinėti profesinio mokymo galimybę kaip vieną iš kelių alternatyvų**, remiantis mokinio interesais, gebėjimais, pagalbos poreikiais ir savarankiškumo ugdymu.

Svarbiausia žinutė

Profesinio mokymo centras – galimybė, ne nuosprendis

Profesinio mokymo centras neturi tapti . Jis gali būti prasminga galimybė, jeigu pasirinkimas yra **informuotas, pagarbus, individualizuotas** ir stiprinantis mokinio ateities savarankiškumą.

Informuotas

Grindžiamas faktais, ne prielaidomis

Pagarbus

Mokinio balsas – centre

Individualizuotas

Atitinka konkretų mokinį

Savarankiškumą stiprinantis

Ugdo ateities kompetencijas